

NAPREJ

Glasilo jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan popoldne.

Uredništvo in upravljalstvo v Ljubljani, Francišanska ulica šte. 6, I. nadst. Učiteljska tiskarna.

Narečnina: po pošti s dostavljanjem na dom za celo leto K 42.—, za pol leta K 21.—, za četrt leta K 10.50, za mesec K 3.50. Za Nemčijo celo leto K 46, za ostalo tujino in Ameriko K 54.

Inserati: Enostopna peti vrstica 30 v; pogojen prostor K 1.—; razglasi in poslane vrstice po 60 v; večkratne objave po dogovoru primeren popust.

Reklamacije za list se poštnine proste.

Posamezna številka 20 vinarjev.

Ljubljančani in okoličani!

V nedejo dne 24. novembra
ob 10. dopoldne

Ljudski shod v Mestnem domu.

Poročal bo poverjenik za socialno
skrb sodrug Anton Kristan.

Važen trenutek nas kliče na neumorno
delo, ne zamudimo prilike.

Na snidenje v Mestnem domu!

Sklicatelji.

Resolucije.

Izvrševalni odbor predlaga ljudskim shodom po
Slovenskem z ozirom na položaj naslednje resolucije:

I.

Politične zahteve.

1. Protestiramo proti zasedbi slovenskega ozemlja
po italijanskih četah, ker nasprotuje ta imperialistični
akt italijanske vlade načelu samoodločbe naro-
dov, izražene tudi v Wilsonovih poslanicah.

Trst, kakor tudi vse Primorje bivše avstro-ogrske
države, razven Furlanije, mora po tem načelu pripasti
novo nastali narodni državi SHS.

Protestiramo nadalje še posebej proti postopanju
italijanskih okupacijskih oblasti, ki internirajo in za-
pirajo svobodne državljane SHS v koncentracijska ta-
borišča, zatirajo narodni pokret v nasilno zasedenem
ozemlju našega naroda ter rekvirirajo živila že itak iz-
čepetemu prebivalstvu, kar vse je v nasprotju z veljav-
nimi določili mednarodnega prava.

Pozivljamo Narodno vijeće in srbsko vlado, da
energično protestirata proti temu postopanju kraljev-
ske italijanske armade pri ententi in Zedinjenih drža-
vah ameriških, zahtevajoč, da kraljevsko italijanska ar-
mada spoštuje obstoječe mednarodno pravo, in da ta-
koj izprazni zasedeno ozemlje, v kolikor je del države
SHS.

2. Vsled političnega položaja v naši novo nastali
državi sami in zaradi uravnjanja našega razmerja na-
pram Italiji ter drugim na novo nastalim narodnim drža-
vam, je nujno, da se čimprej osnuje začasna enotna
državna oblast na celnem jugoslovanskem ozemlju, ki
naj z enakomernim poudarkom zastopa interese
Slovencev, Hrvatov in Srbov nazvnen, ter v najkraj-
šem času skliče konstituanto, najkasneje en mesec po
sklepu miru. Ta začasna državna oblast naj se sestavi
iz Narodnega vijeća, ki ga je reformirati po dejanskem
razmerju organiziranih političnih sil na jugoslovans-
kem ozemlju bivše Avstro-Ogrske monarhije, srbske
in črnogorske narodne skupščine in zastopnikov Jugo-
slovanskega odbora v Londonu. Ta začasna državna
oblast naj izvoli iz svoje srede začasno skupno vlado
in njenega predsednika.

Konstituanta, ki naj določi obliko vladavine, njeno
ustavo in upravo, se naj izvoli po splošni, enaki, tajni
in proporcijni volilni pravici vseh državljanov, obojega
spola, starih nad 21 let. Število mandatov za konsti-
tuanto naj se razdeli tako, da odpade na vsakih 25.000
duš najmanj po en poslanec, volilni okraj pa naj obse-
ga za enkrat področja dosedanjih narodnih vlad.

3. Jugoslovanska država bodi socialna republika z
najširšo samoupravo ljudstva.

4. Odpravijo naj se vsi naslovi, redovi in plemstva.

5. Zahtevamo popolno enakopravnost obeh narečij,
to je slovenščine in srbo-hrvaščine v vsej državi, ena-

kopravnost in svobodo vseh verstev; odklanjamo pa
vse separatističnim ciljem služečo federalistične težnje.

6. Zahtevamo popolno in takojšnjo svobodo besede,
tiska, združevanja in zborovanja.

II.

Gospodarska vprašanja.

1. Preskrbo ljudstva z najpotrebnejšimi živili, oble-
ko in obutvijo, surovinami in drugimi industrijskimi
produkti je državno organizirati. V to svrhu je takoj
stopiti v stike z zveznimi ameriški in sosednimi dr-
žavami, da se doseže čimprej potrebni uvoz. Ves izvoz
in uvoz naj stoji pod strogo državno kontrolo, v kateri
namen je ustvariti državno importno in eksportno cen-
tralo.

2. V svrhu poddržavljenja vseh rudnikov, železnic in
veleindustrije je pri teh podjetjih takoj uvesti prisilno
državno upravo, pri čemer se je ravnati po načelu, da
je določiti za prehodno dobo v svrhu zagotovitve pro-
izvajalne intenzitete delež na dobičku vsem, ki so udele-
ženi na produkciji pri posameznem obratu. Obenem pa
je ukreniti vse potrebno, da preidejo ta podjetja čimprej
v državno last.

3. Zahtevamo razlastitev tudejkomisov, zemljišč raz-
nih fondov in veleposestev na celnem jugoslovanskem
ozemlju. Da si država SHS zagotovi ta zemljišča, je pri
njih takoj uvesti prisilno državno upravo. Obenem pa
je proglasiti za neveljavne vse transakcije, ki so bile
izvršene po 19. oktobru t. l.

4. V dosegu najekonomičnejše izrabe energetičnih
sil na našem ozemlju je poddržaviti vse vodne sile in po-
skrbeti za njih strogo sistematično izrabo.

5. Zahtevamo državno kontrolo v svrhu racionalne-
nega obdelovanja zemlje.

6. Zahtevamo konfiskacijo vojnih dobičkov za dr-
žavne potrebe.

7. Pri rudnikih, železnicah in industrijskih podjet-
jih je takoj izvesti delavsko kontrolo pri upravi teh
obratov, kot prvi korak socializacije produkcijskega
organizma.

III.

Socialna vprašanja.

1. Zahtevamo načelno enotno delavsko varstveno
zakonodajo za vse osebe, ki stoje v medznem razmerju.
Odpraviti je vse posebne zakone in naredbes za služin-
čad in rudarje. Vse delavstvo v obrti, trgovini in kme-
tištvu je podrediti enemu zakonu.

Do sedaj veljavni obrtni red in vse tozadevne na-
redbe je razširiti i na kmetijsko delavstvo, služinčad
in rudarje. Zakon o trgovskih pomočnikih ostane v vel-
javi do časa ko bo proglašen nov enotni zakon.

Obrtna sodišča je razširiti na rudarje in služinčad.

II. V varstvenem zakonodajstvu je izvesti nasled-
nje izpremembe.

1. Osemurni delavnik, za vse delavce in nastav-
ljence brez izjeme in 36-urni nedeljski počitek.

2. Prepoved ženskega nočnega dela. V soboto bodi
dovoljeno žensko delo samo do 12 opoldan. Žene mo-
rajo biti izločene iz vseh obratov škodljivih zdravju,
katerih seznam bodi strogo omejen.

3. Otrokom do 15. leta bodi prepovedano vsako
produkcijsko delo. Mladoletni delavci od 15. do 18. leta
ne smejo biti zaposleni od 6. ure zvečer do 7. ure
zjutraj.

4. Vajensko razmerje je reformirati po naslednjih
načelih:

a) Ustanoviti je posredovalnice z zastopstvom učiteljev,
zdravnikov, staršev, delavcev in delodajalcev, kamor bi se
mogla obrniti mladina, ki je zapustila šolo, za svet pri izbiri
poklica. Učni načrt normalne ljudske šole, bodi tako urejen,
da omogočuje in podpira možnost, da učenec pokaže
nagnjenost in zmožnost za gotovi poklic.

b) Maksimalna vajenska doba naj traja dve leti
uštevisi dobo izkušeni. Izvzete so seveda specialne
umetniške obrtne stroke.

c) Učni mojster je odgovoren za izučitev vajenca,
on nosi vse nastale izdatke v slučaju podaljšanja učne
dobe ali izučitev pri drugem mojstru.

d) Prepovedano je uporabljati vajence k delom,
škodljivemu zdravju.

e) Ustanoviti je državna vajenska nadzorstva in
redno nadzorovanje nad zdravstvenim stanjem vajen-
cev.

f) Urediti je obvezno pohajanje strokovnih nadalje-
valnih šol za vse mladoletne delavce in delavke do 18.
leta, nameščena v obrti, trgovini, prometu in kmetij-
stvu. V učni načrt je sprejeti vse predmete, katerih
znanje bode potreboval dijak v življenju.

5. Priznati je načelo minimalne zakonito določene
mezde, ki jo predlagajo posebne mezdne komisije, ki
jih sestavijo nestrankske uradne osebe, sestavljene iz
zastopnikov delavcev in delodajalcev.

6. Priznati je veljavnost delavnih pogodb, podpisa-
nih od delavskih strokovnih in delodajalskih organi-
zacij.

7. Odpraviti je delavske knjižice in postaviti na njih
mesto legitimacije o vrsti in dobi zaposlenosti.

8. Vsak delavec in vsak nastavljenec ima vsako
leto pravico do najmanj enotedenskega dopusta.

III. Varstvene in zavarovalne zakone in naredbes je
primerno uporabljati tudi za domače delavce. Domače
delo bodi prepovedano v vseh strokah, kjer je to brez
odloga možno, kot je to n. pr. v konfekcijski stroki in
dalje v vseh onih strokah, kjer je to nevarno za zdrav-
je. Za domače delavstvo naj bodo predpisani sezname
delavcev in mezdne knjižice.

IV. Zasebnim in javnim delavcem in nastavljenecem
mora biti zagotovljeno svobodno koalicijsko pravo. Vsa-
ka omejitev zborovanja in združevanja je kaznjiva.

V. Prepovedi priseljavanja, izseljavanja in preselje-
vanja so nepripustna. Inozemsko delavstvo ima iste
pravice na varstvo in zavarovanje kot domače.

VI. Poverjeništvu za socialno skrb je razširiti v
poverjeništvu za delavske zadeve in socialno skrb, pri-
dobiti mu je vse delavske in socialno politične zadeve.

VII. Ustanoviti je delavske zbornice kot avtonomne
oblasti z državno subvencijo v svrhu zastopanja delav-
skih interesov. Strokovnim organizacijam bodi zajam-
čeno zastopstvo v vseh zborih, kjer se obravnavajo
vprašanja delavstva in socialne zakonodaje. Pri pover-
jeništvu za delavske zadeve in socialno skrb je usta-
noviti poseben delavski svet.

VIII. Vse javne posredovalnice dela kot tudi one
strokovnih organizacij morajo imeti pravico do poštnine
prostitih pošiljatev in uradne telefonične zveze. Brezpo-
selnim je nuditi brezplačno vožnjo na kraj dela.

IX. K obrtnemu nadzorstvu je pritegniti moške in
ženske iz delavskega stanu. K temu nadzorstvu je pri-
poiti rudniško nadzorstvo, v katerem naj bodo zastop-
niki rudarji.

X. Glede delavskega zavarovanja zahtevamo:

1. Bolniško zavarovanje:

Bolniški zakon je popolnoma reformirati v tem smi-
slu, da so podvržene bolniškemu zavarovanju vse ose-
be, ki stoje v medznem razmerju brez razlike prejem-
kov. Posebej zahtevamo, da so podvržene bolniški za-
varovalnici tudi kmetijski, gozdni in domači delavci, ter
služinčad. Dalje je uvesti obvezno rodbinsko zavarova-
nje.

Kar se tiče organizacije, zahtevamo za sedaj, da
je odpraviti vse bolniške blagajne, ki sedaj nimajo naj-
manj 200 članov. Posebej je odpraviti takozvane po za-
konu iz leta 1892. zapisane blagajne. Odpraviti je bol-
niške rudarske bratske skladnice in je uvrstiti rudarje
v okrajne bolniške blagajne.

2. Zavarovanje proti nezgodam:

Obveznost zavarovanja je razširiti na vse obrtne,
kmetijske in vse gozdne obrate in na vso domačo slu-
žinčad in domače delavstvo. Za časa zdravljenja je
zvišati zavarovalnino na višino mezde, zlasti za one,
ki nimajo pravice do bolniškega zavarovanja. Zavarova-
valnino za vdove, ki niso zmožne za delo, je zvišati za
50 odstotkov.

Stoječ na načelu splošnega in enotnega zavarova-
nja, ki bi obsegalo vse delavne stroke, zahtevamo, da
se pripoji zavarovanje rudarjev zoper nezgodo splošne-
mu delavskemu zavarovanju.

V svrhu enotne ureditve delavskega socialnega za-
varovanja in v svrhu rešitve načelnih sporov je urediti
centralni zavarovalni urad.

3. Starostno in invalidno zavarovanje.

Vojna je zadela zlasti delavstvo tako, da postane predčasno nezmožno za delo in se hitreje postara, vsled tega zahtevamo, da se kar najhitreje uvede starostno in invalidno zavarovanje.

4. Zahtevamo zavarovanje proti brezposelnosti.

Pripravljajmo se!

Različni so vzroki, da nimamo danes Jugoslovani, predvsem mi Slovenci, močne socialistične stranke.

Večinoma se je slovensko delavstvo le strokovno organiziralo, politično pa naše vrste niso bile kaj prida strnjene. Pa kar je bilo, še temu je vojska — kakor vsem političnim organizacijam — napravila veliko škodo.

Izven delavstva socialno demokratična stranka ni imela tal in jih vsled pomanjkanje političnih delavcev tudi ni ravno iskala.

Politični razvoj pri sosednjih narodih v bivši monarhiji in izven nje nam pa jasno kaže, kaka škoda je za naš narod, da je bila naša stranka tako slaba. Pri Čehih, Poljaki, Madžarih, Nemcih — povsod vidimo socialiste prve pri delu za izgraditev novih držav. In če tudi ne bodo socialisti pri teh narodih že takoj danes dosegli socialne države, vendar opravljajo že sedaj dober del dela za bodočnost.

Pri nas vsega tega žalibož ni, ker nimamo dovolj močne politične organizacije.

In tako nastaja nevarnost, da bodo nesocialistične stranke skovale našo državo, ki bo od našega ideala socialne države ravnotako daleč kakor stara Avstrija.

Da to preteče nevarnost zmanjšamo, je treba, da se politično dobro organiziramo, da pomnožimo naše vrste in da naš praktični strankarski program, ki je bil pri krojen za avstrijske razmere, pregledamo in prenovimo.

Naša politična organizacija se mora na novo vpustaviti. V dosedaj ponemčenih in poitalijančenih krajih, ki pripadajo k Jugoslaviji, je polno delavstva, ki je sicer politično organizirano, pa v nemški, odnosno italijanski socialni demokraciji. Mi tem sodrugom njihovega narodnostnega prepričanja nečemo vzeti, vendar jih moramo pritegniti v našo organizacijo, ki naj se razteza po celi državi.

Poiskati nam je novih zaupnikov, kjer so nam vojska ali pa politične razmere stare pobrale, treba je poživeti zaspalo ali odrevenelo naše dosedanje politično društveno življenje.

Treba je novih delavcev na političnem polju, treba jih je primerno porazdeliti, jim odkazati nove delokroge; treba je, da z neštetimi zborovanji in predavanji budimo pri naših somišljenikih politično razumevanje.

Z neumorno agitacijo moramo razširjevati krog jugoslovanskih socialistov. Naš program je tak, da ne najde le delavec v njem tega, kar mu treba, ampak tudi mali obrtnik, kmetovalec in duševni delavec. Med vse te ljudi je treba iti, jim razjašnjati socialistični program in jih pritegniti v našo vrsto.

Vojska je politično mišljenje večine ljudi zrevala, odprla je ljudem oči; sedanjí politični razvoj v Evropi gre v socialističnem pravcu — na tisoče in tisoče ljudi imamo v naši domovini, ki čakajo, da jim naš program, ki ga čutijo v srcu, razjasnimo, in prišli bodo med nas.

Da pa se ne bomo lovili samo za visoko število pristašev, ampak da bomo imeli v svojih vrstah ljudi, ki so iz prepričanja socialni demokrati, moramo neumorno agitirati in delati z besedo, tiskom in dejanji.

Naloga prihodnjega strankinega zbora, za katerega naj se vse naše organizacije že sedaj kar najintenzivnejše pripravljajo, pa bodi, da praktičen del našega socialističnega programa prikroji novim potrebam in novemu času. Marsikaj bo treba prenoviti, program v marsikaj razširiti in mu dati pristen okvir jugoslovanskega socializma. (Socializem je svetovno vprašanje; zdi se nam, da se je pisatelj članka nekoliko nejasno izrazil! — Op. ured.).

V tem in sličnem pravcu naj se vrše naše priprave za strankarsko delo v novi državi. Velika in odgovorna je naloga, ki čaka socialno demokratično stranko v novi domovini, — ker mi smo stranka bodočnosti. Kar mi sedaj zamudimo, bo zamujeno za dolgo vrsto let.

Naj nas ne prehitte druge stranke z boljše organiziranim delom, nevarnost je velika! Že se nanovo poživlja politično življenje, »Slovenec« že kliče vse stranke, ki stoje na stališču, katoliškega svetovnega nazora (to-rej tudi Šušterčičance) na skupno delo: tudi v nas mora nov duh, poživljeno veselje do političnega strankarskega dela.

Ne obotavljajmo se, pričnimo z delom takoj! Bližajo se volitve v konstituanto, kjer se bo polagal temelj naši ustavi in upravi — čas hiti! Pripravljajmo se!

a. a.

Apel nizozemskih socialistov na socialiste v ententnih državah.

Dne 17. listopada so v Rotterdamu otvorili kongres, katerega so sklicale socialno demokratična delovna stranka in nizozemske strokovne zveze.

Resolucija, ki je bila predložena kongresu, poudarja, da je koncem svetovne vojne pripadla delavskemu razredu zgodovinska naloga, skrbeti za takšno izgradbo gospodarskega in družabnega življenja, da bo delavstvo v njem dobilo mesto, ki mu pritiče po številu in gospodarskem pomenu. Kongres iskreno pozdravlja dejstvo, da je socialna demokracija v Nemčiji in Nemški Avstriji vzela v svoje roke izvršitev demokratizacije in socializacije, kar bo v veliko življenjsko korist delavskega sloja. Izreka nado, da bo nemška revolucija, ki si je tako sijajno priborila zmago, na enako sijajen način dosegla svoje socialnopolitične cilje. Kongres apelira na vse organizirano delavstvo v ententnih državah, naj upliva na mirovne pogoje v tem smislu, da velike naloge, ki jo mora nemška revolucija izvršiti ne le v korist nemškega ljudstva, ampak vseh ljudstev, ne bo oviralo ohromenje gospodarskega življenja, ki bi nastalo, ako bi prebivalstvo moralo trpeti glad in pomanjkanje. Resolucija govori nadalje o gospodarski desorganizaciji, ki jo je na Nizozemskem povzročila svetovna vojna. Kopičenje kapitala v rokah vojnih dobičkarjev in trpljenje delavskih množic vsled pomanjkanja živila je ustvarilo takšne razmere, da je normalni predvojni razvoj dosegljiv samo potem globokosežne politike in temeljitih reform.

Kongres je glede Nizozemske stavil naslednje zahteve: 1. Takojšnja demobilizacija in odškodovanje demobilizirancev za dobo brezposelnosti. 2. Takojšnja uvedba volilne pravice za vse polnoletne ženske in moške. 3. Odprava prve kamore. 4. Pokritev vseh vojnih in socialnih stroškov potom obdačenega velekapitala in veleposestništva. 5. Socializacija vseh obratov, pri katerih je mogoča. 6. Nagli in zadovoljivi ukrepi, da se odpravi pomanjkanje stanovanj. 7. Zboljšanje malokmečkega položaja. 8. Ugoditev vseh zahtev vojaške in mornarske zveze. 9. Razveljava zakona o štrajku iz leta 1903. Preskrba z živili kot skupna naloga s sodelovanjem kmečkih in konsumentskih zvez; ureditev proizvodnje in uvoza. 11. Uvedba državne rente za vse osebe po šestdesetem letu. 12. Uresničenje mednarodnih zahtev, ki so jih strokovne organizacije stavile glede socialne zakonodaje (bernski program). 13. Takojšnja uvedba zakonitega osemurnega delovnega časa in šesturnega za rudarje, ki delajo pod zemljo. 14. Popolna preskrba brezposelnih; preskrba mora priti v upravo delavskih organizacij. 15. Znatno zvišanje mezd delavcem in poduradnikom v državni službi in železniškemu osebju.

Kongres je nato sklenil izvoliti odbor, kateremu naroči, naj se obrne do vlade, da doseže uresničenje zahtev tega programa, in po deželi naj razvije takšno agitacijo, da bo zavoljo silne, neupogljive volje nizozemskega proletarijata vlada primorana sprejeti program. V to svrhu naj se odbor posluži vsakere demonstracije, tudi splošne stavke, če treba.

Kongres je predloženo resolucijo sprejel in slednjič tudi zahtevo, da mora odločitev o vojni in miru biti v rokah ljudskih zastopnikov.

Politični pregled.

— **Vpoklici na Hrvaškem.** V vojno službo je vpoklicano vse moštvo od 20. do 45. leta, ki je sposobno za vojno službo. Vpoklicani se zbore na postaji Plazje pri Karlovcu.

— **Italijanske čete v Zadru.** »Agenze Stefani« poroča: Admiral Millo je dospel v Zader v soboto zjutraj. Sprejela ga je mestna oblast in velika množica. Uredil je v Zadru zastopstvo Italije, entente in Zedinjenih držav.

— **Demobilizacija vojske v Nemški Avstriji.** Državni urad za vojne zadeve je odredil popolno demobilizacijo vojske. Nad 42 let stari vojniki se morajo nemudoma odpustiti, ravno tako vsi oproščenci, vsi superarbitriranci, vsi ujetniki, ki se vrnejo iz tujine in vsi za frontno službo nesposobni. Vojaki, stari manj kot 42 let, se odpuste polagoma, tako da bo vojska v sedanjih obliki v najkrajšem času razpuščena in bo slednjič ostala le majhna oborožena sila.

— **Nemško pritožbe.** Z Dunaja se poroča: Na večerajšnji seji nemškoavstrijskega državnega sveta so poročali o »nasilni osvojitvi« nemških krajev na Nemškoavstrijskem, južnem Moravskem in sudske dežele po oboroženih češkoslovaških elementih. Državni urad za zunanje stvari bo najostreje protestiral proti temu. Vrhutega so sklenili, ukreniti vse potrebno proti tem nasilnostim.

— **Socializacija železnic na Češkem.** Na Havličkovem trgu v Pragi se je predvečerašnjim vršil velik shod kovinskih delavcev zaradi nezadostne preskrbe z živili. Na tem shodu je izjavil prehranjevalni minister Vrbensky sledeče: Pred revolucijo smo izvrševali proti Avstro-Ogrski sabotažo. V mnogih okrožjih so ljudje zakopali krompir v zemljo, da ga ni bilo treba izvažati na Dunaj. Desorganizirali smo železniški promet, pokvarili železniške stroje tako, da so jih mogli dati v popravilo. Železniške postaje smo zabarikadirali s stotinami vagonov, tako, da je bil ves tovarni promet onemogočen. Sedaj se mora vse to zopet urediti ter izvršiti socializacija železnic.

— **Francija pozdravlja prerojeno Srbijo.** Na eni zadnjih sej francoskega parlamenta je prišlo do velikih manifestacij za Srbijo. Predsednik zbornice Deschanel je imel govor, v katerem je naglašal med drugim: Vsa Francija je danes v duhu s Srbi. Zdelo se je, da Srbija še ni dovolj trpela v preteklih stoletjih. Ona je branila Evropo azijskih hord, ki so jo tlačile štiri stoletja. Toda tisti, ki jih je Srbija spasila od barbarskega navela, so jo hoteli uničiti, mesto da jo nagradijo. Vzrok tej vojni je bil atentat naperjen proti Srbiji. Srbijo je zadel prvi udarec. Mi smo ponosni, da smo tri leta srbskega izgnanstva verno stali na strani srbskih junakov. Oni niso zdvajali niti trenutek, niti trenutek niso popustili: niti s slavo ovenčani kralj Peter, ki se je leta 1870. boril za nas proti Nemcem in čigar delo ostane v spominu celih pokolenj, kakor pesniška dela prošlih časov, niti prestolonaslednik Aleksander, ki je vreden svoje armade, niti sama srbska armada, ki je dostojna velike svoje prošlosti. Prošlo leto, ko se je zdelo, da nas zapuša vojna sreča, je rekel srbski princ regent našemu ministru: »Ako bi bilo potrebno, ostavili bi tudi Balkan. S preostanki srbske vojske se bom ukrcal in odplovel v Francijo«. Sedaj je Francoska zmaga in Srbija je osvobodjena. Po mučeništvu je došel triumf. Ustvarjen je veliki Jugoslovanski sen, kakor tudi čehoslovaški in romanski. Francija radostno pozdravlja Srbe, njihovo nesmrtno slavo in njihovo novo življenje. — Vsa zbornica je stojé poslušala predsednikov govor in z navdušenjem pritrjevala njegovim izjavam.

— **Ameriški glasovi o Wilsonovem potovanju v Evropo.** Napoved, da bo potoval predsednik Wilson v Evropo, presoja ameriško časopisje zelo različno. Več listov povdarja, da je v protislovju z nepisanim običajem, ako se odstrani državni poglavar za svoje uradne dobe iz dežele. Drugi listi spominjajo na to, da sta bila Taft in Rossevelt kot predsednika en dan v Mehiki in da je bil Taft v panamskem prekopu na panamskem ozemlju. Predsednikov ukrep je nekoliko drzen. Toda tudi oni, ki iz različnih razlogov dvomijo o upravičenosti tega koraka, bodo mogoče priznali, da je Wilson prej sposoben presoditi nujnost tega koraka, nego občinstvo. Najostrejša opozicija je pričakovati od onih, ki so pričakovali, da se izjalo-vijo temeljna načela javno ali tajno. Ako tudi dosedaj ni znan noben primer, da je odpotoval predsednik preko morja, se mora vendar ugotoviti, da se tudi pošiljatev dveh milijonov vojakov na Francosko ne strinja z dosedanjim običajem, ki ni nič manj usodepoln. Ako pospeši Wilsonova navzočnost pri posvetovanju sporazum, ki naj bi preprečil drugo veliko vojno, potem se more presojati predsednikov korak različno.

— **Pred volitvami v Nemčiji.** Wolfiov urad poroča: Ob navzočnosti približno 1000 zastopnikov vseh poklicnih skupin Velikega Berlina se je kot priprava na volitve vršil shod meščanstva, na katerem se je izjavilo, da meščanstvo ne mara nikakšne protistruje, marveč hoče le biti enakopravno v novi državi. Prevrat da je političen, ne pa gospodarski. Viharni valovi se še niso polegli. Da se prepreči razdrobljenje meščanskih strank, je treba združitve vseh moči. Delavski sveti da bodo polagoma izginili. Zato naj bi se poleg delavskih svetov ustanovili tudi kmetijski in meščanski sveti, da bi bilo mogoče, uspešno preprečevati uvedbo »boljševizma«.

— **Otvoritev kongresa.** Iz Washingtona poročajo, da se sestane kongres prihodnji teden. Predsednik bo najbrže odpotoval v treh tednih.

— **Wilsonova proklamacija.** Predsednik Wilson je v neki proklamaciji določil 28. november za dan zahvale in molitve. — V proklamaciji je med drugim rečeno: **Popolna in končnoveljavna zmaga nam ni prinesla samo miru, marveč tudi gotovo zaupanje v novi dan, ko stopi na mesto nasilja in zavistnih intrig med narodi pravica.** Naša srca črpajo nov pogum in gredo z novimi nadami novim in velikim dolžnostim nasproti. Hočemo vezi prijateljstva in medsebojnega spoštovanja okrepiti, da na njih zgradimo novo poslopje miru med narodi.

— **Protest armadnega poveljstva.** Dosedanje avstro-ogrsko višje armadno poveljstvo, ki izjavlja, da je odvoz lastnih čet z jugozapada končano, je ponovno in sicer petič, pri italijanskem vrhovnem vojnem poveljstvu protestiralo zoper protipravno zajetje baje več nego stotisoč mož dne 3. in 4. novembra in je hkrati storilo korake, da se tem protipravno zajetim ujetnikom omogoči poštna zveza s svojci, da jih pouče o svoji usodi in jim prihranijo nadaljnje vznemirjanje.

— **Pomorske sile po vojni.** Iz Novega Jorka poročajo: Uplivni tednik »New Republic«, ki velja za glasilo predsednika Wilsona, piše:

zmaga spravi Anglijo do še večje moči, nego jo je imela po bitki pri Waterlooju. Vsa trgovina bo podložna gospodarjem morja. Edina nevarnost za premoč Anglije so podmorniki. Zedinjene države so sedaj najnevarnejši tekmeč Anglije, s katerim morajo računati pomorske sile alijancev. — List je mnenja, da bi spori med tema dvema silama dovedli do nevarnejše vojne nego je bila sedanja. Ko bi se združene pomorske sile Zedinjenih držav in Anglije porabile v to, da bi se angleškim in ameriškim trustom izbojevalo privilegirano svetovno stališče na polju trgovine in veleobrti, bi to pomenilo vzajemno postopanje v edini namen izžemanja, ki pa bi se vsled notranjih nesložnosti in zaradi nevolje ostalih narodov ne moglo držati. Zato je treba ustanoviti zvezo narodov.

Deželni zbor sudetskih dežel. Iz Opave se brzojavno poroča: V Opavi se je vršila ustanovitvena seja provizoričnega zbora sudetskih dežel. Za deželnega glavarja so izvolili dr. Freisslerja. Deželni zbor pripoznava pravico samoodločbe slovanskih narodnosti na jezikovno enotnem ozemlju, protežira pa najodločnejše proti temu, da se priklonijo sudetske dežele Čehoslovaški državi.

Nemška Avstrija prepovedala izvoz v Švico. Nemško-avstrijski državni svet je sklenil: Državni finančni tajnik se pooblašča, da v sporazumu z državnim tajnikom za vojne stvari, ukrene najostrejšje odredbe, da se zapreči izvoz zlata, bankovcev, dragocenosti in vrednostnih papirjev v Švico.

Dopisi.

Iz Ljubljane. Natakari tam piše: Po Ljubljani pohaja mnogo brezposelnih natakarijev, ki so se vrnili od vojakov; med njimi so tudi družinski očetje, ki bi radi sprejeli svoja prejšnja mesta. Nihče se ne zmeni zanje in popolnoma opravičen je apel na restavratorje in kavarnarje, da se ozirajo na ljudi, ki jih je nesrečna vojna odtrgala iz službe in pustila na cesti v bedi. Obenem prosijo natakari poverjenišvo za socialno skrb, naj zastavi svoj vpliv, da se tem siromakom čimprej pomaga do kruha.

Železničarski shod v „Mestnem domu“ v Ljubljani.

Velika dvorana »Mestnega doma« je bila v torek polna železničarskih uslužbencev in nastavlencev. Shod je bil po obisku res imponanten. Predsedoval mu je sodrug Žorga, zapisnikarja sta bila Ambrožič in Kovač.

V svojem poročilu je sodrug Kopač najprej opisal dogodke med vojno in prešel na zgodovinski preobrat. Pustimo staro zgodovino in primimo za delo da bo v novi državi drugače. Tudi v novi državi še nismo svobodni. Naš cilj kot državljani je republika. Kakšno usodo bodo imeli železničarji v novi državi, je odvisno od voditeljev države in od železničarjev. Železničarji imajo danes mnogo skrbi. Kaj je s penzijami, kaj je s provizijami, kaj je z nezgodno zavarovalnico, kaj s prelirano, kaj z osemurnim delavnikom? To so nerešena in viseča vprašanja. Nova vlada ima dolžnost, da vse to premotri, uredi tako, da železničarji ne bodo trpeli škode. Železničarji so prevažen faktor v javnem življenju, da bi se nova vlada ne ozirala nanj. V ta namen, da se ta vprašanja rešijo v demokratičnem smislu, so sklenili združeni železničarji, da se izvoli delavski svet, ki bo posloval kot soposvetovalec in posredovalec med vlado in železničarji. Socialno vprašanje železničarjev je važno, je nejasno, negotovo; zato zahtevajo, da se stvar pojasni in reši ugodno. Razmere na železnici so kričeča krivica, žrtvovali so železničarji in žrtvujejo, toda zato zaslužijo drugačne socialne razmere.

G. Gregorka je pa vzpodbujal k slogi; omenjal nedostatke. Vojna je napravila nered, železničar pa red. Odsek, ki se izvoli, mora imeti zaupanje in zastopane morajo biti po možnosti vse kategorije. Gre za dno, ne za prevlado.

S. Vencajz iz Trsta je opominjal k slogi; če gre v Trstu, mora biti sloga v železničarskih stvareh tudi v Ljubljani. Vsi smo reveži, zato si pa pomagajmo vsi. Ne smemo misliti, da je konec bojev; boji bodo še hujši, zato moramo biti združeni v boju za svoj blagor.

Poverjenik za promet g. dr. Pestotnik je izjavljal kot zasebnik, da umeva popolnoma socialna čustva tudi sam. Omenja železničarski trud, da se je odstranila po vojski grozeča nesreča. Omenja potrebo železničarskega sveta, v katerem bodo koncentrirane želje železničarjev. Železničarski svet naj fungira kot posredovalec med železničarji in vlado. Izreka se za demokratična načela, za katera treba notranje vzgoje in topllega čustvovanja, družinski oče naj se vleže brez skrbi zvečer po končanem delu in brez skrbi naj pričakuje starost. Naglašal je, da je demokratizem notranja čustvenost, srčna vzgoja, poštenost in pravičnost. Socialna

vprašanja zahtevajo pravično rešitev. Shod je govorniku živahno pritrjeval.

Govoril je dalje g. Mikla, urednik česko-slovaškega železničarja, dalje sodrug Ambrož, g. Jaklič, g. Roglič, Kump in Škerjanc.

Neki ljudje na shodu so vsekakor hoteli izzvati konflikt in pokazali s tem popolno nepoznanje organizacijskega delovanja. Tako n. pr. je g. Jaklič nastopal kakor naiven otrok, pa je vendar imel nekaj pristašev. Sicer pa je bil shod lep in učen, ne le za udeležence, marveč tudi za organizacijo. Vtisk shoda so zmanjšali le ljudje, ki so v organizaciji analfabeti.

Zborovalci so se zedinili, da so izvolili člani pravovarnostnega društva svoje člane v provizorični delavski svet, jugoslovanska zveza jih pa šele imenuje. Obenem se je naročilo organizaciji, da izvede volitev stalnega delavskega sveta čimprej v splošnem glasovanju.

Dnevne vesti.

— Za nedeljski shod v Mestnem domu vlada obilo zanimanja, vendar je treba, da sodrugji in sodruginje razvijejo čim največjo agitacijo, da bo shod kar najbolj obiskan. Sodrugi in sodruginje — vsi na plan!

— Shod v Logatcu odpovedan. Zaradi italijanske okupacije Logatca se shod, ki ga je napovedala socialno-demokratska stranka za prihodnjo nedeljo v Logatcu, se ne bo vršil.

— Delavci, državljani! Udeležimo se shodov, ki se vrše v nedeljo po vsem Slovenskem. Vsak je svoje sreče kovač. Bodimo kovači in izkujmo si boljše bodočnost! Naša zahteva in naša naloga je to!

— Kovinarji! Na shodu v nedeljo v Mestnem domu naj nikdo ne manjka. Pripeljite svoje žene s seboj!

— Predavanje »Akademije«. Danes zvečer ob 7. se vrši v Mestnem domu predavanje ameriškega žurnalista g. Aleksandra Tomana o kulturnem, gospodarskem, socialnem in političnem življenju v Ameriki. V interesu vsakega, ki se zanima le količkaj za politična vprašanja je, da se udeleži tega predavanja.

— Kdaj se preosnuje ljubljanski občinski svet tako, da bodo delavci v njem pravično zastopani, mesto onih iz I. in II. razreda. Ali so gospodi ljubši Pammerji in podobni kot delavci?

— Zdravstveno stanje mestne občine ljubljanske. V času od 10. do 16. novembra je bilo rojenih 12 otrok, umrlo je 33 oseb, in sicer 21 domačinov in 12 tujcev. Za jetiko je umrlo 6 oseb (med njimi 4 tujci), za mrtvoudom 1 oseba, samomor 1, za različnimi boleznimi 18, za pljučnico 2 osebi, za influenco 5 oseb (med njimi 2 tujci). Za difterijo je obolél 1 tujec.

— Izgubila se je snoči denarnica z večjo vsoto denarja in hranilna knjižica Sploš. kredit. društva v Ljubljani št. 875. Pošteni najditelj naj se zgasi in vrne knjižico in denar pri policiji v Ljubljani. Oškodovanec mu zagotavlja dobro nagrado.

— Suspendirana šolska nadzornika. Poverjenišvo za uk in bogočastje je od službe kot šolska nadzornika suspendirala šolskega svetnika prof. dr. Henrika Svobodo ter nadučitelja Matija Primoscha. Njima podrejene šole je podredilo šolskim nadzornikom za slovenske šole dotičnih okrajev.

— Polovite konje! Vsled pomanjkanja delavcev je še vedno precej konj na prostem, lačnih in žejnih. Mnogo jih še tava po Barju, Črni vasi, ljubljanskem polju, Rožniku, Viču, Glincah, Mestnem logu, Večnem potu, Podutikom, Št. Vidu itd. Kdor ima količkaj srca, naj jih prižene na dirkališče pod Tivolijem. Za vsakega konja bo dobil 1 krono.

— Odbor bivše podružnice društva avstrijskih živinozdravnikov sklicuje na dan 30. novembra t. l. ob 6. uri popoldne sestanek vseh slovenskih živinozdravnikov Jugoslavije v hotelu »Union« (srebrna dvorana.) Z ozirom na najno obravnavo stanovskih in službenih zadev, je dolžnost vsakega slov. živinozdravnika, da se sestanka zanesljivo udeleži in svoje najbližje tovariše obvesti.

— Italijanska nasilja v vipavski dolini. Prve italijanske komisije so slovenskim deputacijam svečano povdarjale objektivnost in zadrževale, da prihajajo v deželo kot reditelji in prijatelji. Ali njim sledeče čete so radikalno izprevrgle njih besede, povdarjajoč, da je ta zasedena italijanska zemlja za večno njihova posest. Povsod so izpraševali, kdo govori italijansko, kdo nemško, samo ne, kdo slovensko. Karabinerji so pričeli vsakomur trgati slovenske narodne znake, zlasti se je s tem odlikoval poveljnik karabinerjev v Ajdovščini, ki je vsakogar zelo arogantno nahrulil. Velika je katastrofa na gospodarskem polju. Poleg sistematičnega popisovanja vse goveje živine in konj, se vrše dnevno številne in neomejene rekvizicije sena, in sicer brez ozira na število gospodarjev živine. Italijansko poveljstvo je dekretiralo kratkomašo kurz denarja, ki se je prve dni zelo menjal: sedaj znaša 100 kron 40 lir, torej v ve-

liko izgubo tudi z ozirom na mednarodni kurz. Narodnemu odboru so zaplenili 27.000 lir (avstrijska izdaja), ki mu jih je bila tamošnja bolnišnica izročila v svrhu kritja stroškov, ter 70.000 lir, last dalmatinskega pešpolka številka 22, ravno tako izročenih omenjenemu odboru na razpolago.

— Popolni poštni promet so z 18. novembrom uvedli na vsem področju države SHS, t. j. v Kranjski, Koroški, Štajerski, Istri (kolikor ni zasedena po Italijanih), na Hrvaškem, v Ercegovini, Dalmaciji in Srbiji. Dovoljen je tedaj privatni brzojavni in telefonski promet. Glede prevzemanja in taksiranja zavrtkov, ki ne smejo presegati teže 20 kg, veljajo dosedaj običajni predpisi. Od odpošiljanja so začasno izključeni zavrtki, ki vsebujejo: moko, krušno žito in sočivje.

— S Primorskega. Italijanski in tuk. laški listi hujskajo proti tržaškemu škofu dr. Karlinu, ki je Slovenec, ter napovedujejo njegovo odstranitev in imenovanje italijanskega vojaškega škofa Bartolomeasija za Trst in Julijsko Benečijo. — Goriški Italijani sistematično odreja, da morajo vsi Slovenci, ki leta 1914. niso imeli domovinske pravice v Gorici, to je oni, ki niso bivali v Gorici več nego 10 let, v treh dneh zapustiti mesto. Dr. Franko in Dominko sta proti temu protestirala. Po hišah iščejo orožje. Poljske pridelke (repo) popobirajo vojaške kolone na maršu. Vojaško poveljstvo je v Pazinu razpustilo občinsko zastopstvo, kateremuje načeloval dr. Kurelič. Od italijanskega poveljnika določeni predsednik nove občinske uprave dr. Constantini je izjavil, da je pazinsko vojaško poveljništvo iz Trsta dobilo nalog, naj razpusti vse občinske zastope. Čudno je to postopanje italijanske vojaške oblasti, ki razpušča obstoječe pravilno voljene, tekom vse vojne vzdržane hrvatske občinske zastope, med tem ko je v Trstu upostavila bivši razpuščen mestni svet.

— Brzovlak med Belgradom in Reko. Kakor nam pišejo iz Zagreba, se vrše posvetovanja glede upostaje direktne zveze med Belgradom in Reko, ker je to sedaj glavna prog. Med obema mestoma bo vozil brzovlak.

— Madžarska grozodejstva. Bivši rumunski poslanec Isopescu-Grecul sporoča: V neki vasi blizu Kološvara so sežgali Madžari na gromadi štirideset živih rumunskih teles. Minister Jaszi je obljubil rumunskemu Narodnemu svetu za to gorostasno početje zadoščenje, za kar so ga madžarski listi ostro napadli.

— V imenu republike. Ogrsko ministrstvo je odredilo, da se mora sodnijska oblast izvrševati v imenu ogrske republike in tudi sodbe izrekat v imenu republike.

— Preskrba Srbije z živežem. Ker so nemške in bivše avstroogrške vojaške oblasti popolnoma oplenile Srbijo, tako da ji primanjkuje vsega, se mora za sedaj preskrbovati preko Reke. V ta namen vozi iz Reke v Belgrad vsak dan tovarni vlak, ki vozi v Srbijo živilčne potrebščine.

Umetnost in književnost.

Iz gledališke pisarne: Danes zvečer ob pol 8. se ponovi Messengerjeva opereta »Michujevi hčerki« za »C« abonement. — Jutri v soboto, 23. t. m. zvečer ob pol 8. »V Ljubljano jo dajmo« in »Nemški ne znajo« za abonement »B«. — V nedeljo popoldne ob pol 3. se uprizori izven abonementa burka »Charleyeva teta«, zvečer ob 8. uri »Namišljeni bolnik« izven abonementa. — V ponedeljek ob pol 8. zvečer se ponovi opereta »Michujevi hčerki« za abonement »B«. — Slavno občinstvo prihajaj točno k predstavam, ker vstop med ovrto ali celo med dejanji ne bo nikomur več dovoljen! Prosimo torej v tem oziru največje točnosti, ker dosejanega nereda ni mogoče več trpeti.

Michujevi hčerki. Uprizoritev te Messengerjeve operete moramo smatrati za skromen začetek slovenske operetne umetnosti v Narodnem gledališču. Boj za orkester, ki še dosedaj ni tako popolen, kakor bi bilo treba, dasi je svojo nalogo prav dobro izpolnil v snočni opereti, neizvežbanost operetnega igralskega osebja vsled večletnega nedostatka gledališke umetnosti v Ljubljani, skromna scenerija: vse to upravičuje skromnost uprizoritve in marsikatero pomanjkljivost, ki jo je pokazala na odru snočnja opereta. Zdi se mi, da se ne motim, če trdim, da imajo Francozi najboljšo opereto: prav gotovo pa močno nadkriljuje, banalne, plehke nemške operete, zato je storila operetna režija prav, da si je izbrala izmed drugih ravno francoska operetna dela. Lahna pa fina muzika, ki karakterizuje francoske skladbe, po površnosti in ordinarnosti kolikortoliko pripravlja opereto, ki se sicer navadno odlikuje jetno in nadvsakdanjo. Nemški operetisti tega ne umejo. Vsebinske operete je enostavna, pa vendar originalno-zanimiva: Marki pl. Iffs je moral v dobi krvave francoske revolucije pobegniti

v tujino; žena mu je na porodu umrla, hčerko pa je izročil in skril pri branjevcu Michuju. Tudi branjevčeva žena je pravkar rodila hčerko, zato ju je svet smatral za dvojčka. Michu vzgaja deklici v istem zavodu. Cesar Napoleon I. zavlada v Franciji in po bitki pri Saragosi se vrača general pl. lfs končno v domovino. V bitki mu je rešil življenje kapetan Rigaud. Njemu hoče dati svoje najdražje: hčerko. A kje je? Katera je? Branjevska zakonska dvojica je sama več ne razloči. Ime jima je Marie Blanche in Blanche Marie, ena je resolutna, druga tiha. Resolutna gre k očetu generalu in se zaroči s kapetanom; tiha ostane pri Michujevih in se zaroči s pomočnikom Aristidom, ki ljubi obe enako. Poroki se imata vršiti istega dne in sam Napoleon hoče biti za pričo. Končno se izkaže, da je tiha deklica prava markizica in generalova hči, ki vzame kapetana; resolutna pa je branjevska hči, ki vzame Aristida. Povhe je s svojim močnim odločnim glasom dobro predstavljaj generala, za podobne operetne vlobo on vedno dobra moč. Mohorič, ki je igral vlogo kapetana, je sicer dobro pogodil zunanji nastop tihoresnega častnika, njegov sicer lepo razvit glas pa je bil vendar preslaboten, da bi potreben. Dekliški zbor je, izvzemši nekatere pomanjkljivosti, simpatično oživljal opereto. Bil izzval tisti efekt, kot je bil za njegovo vlogo Tudi Vera Danilova se je izkazala kot dobra operetka. Marek je originalno in prav dobro zastopal branjevca, ravno tako je tudi Juvanova ponovno pokazala, da je na odru udomačena. Ljubek nastop Thalerjeve in Skalske, ki sta igrali vloge Marie Blanche in Blanche Marie, sta prijetno ubrano petje in naravna igra dokaj povečala. Daneš se je izkazal tudi to pot kot igralec po poklicu. Občinstvo se je dobro zabavalo. —p—

Nova prirodoslovna knjiga. V Zvezni tiskarni je izšla nova prirodoslovna knjiga: »Rastlinstvo naših Alp«, ki jo je spisal znani pisatelj Ferd. Seidl. Knjiga stane 7 kron. Zanimivo knjigo priporočamo vsem, ki so ljubitelji prirodnih lepote. Ocenio knjige priobčimo pozneje.

Zadnje vesti.

Italijani zaplenili jugoslovansko brodovje.

Pulj, 21. novembra. V Pulju se je izkrcalo doslej približno 20.000 italijanskih vojakov. Italijansko armadno poveljstvo je zaplenilo vse jugoslovansko brodovje ter je večji del zaplenjenih ladij dalo odvesti v Benetke. Posadke jugoslovanskega brodovja so dobile ukaz, da morajo takoj zapustiti Pulj. Častniki in moštvo so odpotovali. O usodi naših vojnihi ladij v Kotoru in Splitu ni nobenih poročil.

Iz češko-slovaške narodne skupščine.

Praga, 21. novembra. (K. u.) Narodna skupščina je imela danes sejo. Na formalnem dnevnem redu so bile razne odbore nadomestne volitve. Dnevni red je bil kmalu opravljen. Po tem je prišlo na vrsto nujno vprašanje poslanca Jiraska in sodrugov o zagotovitvi redne preskrbe prebivalstva z živili. O znižanju cen vseh vsakdanjih potrebščin o odpravi brezdelnosti in pomanjkanju majhnih in cenih stanovanj, naposled o ureditvi izplačevanja podpor. O tem so otvorili debato. Poslanec Jirasek je opozarjal na velike težkoče prehranjevanja. Naloga vlade je, da uvede v aprovizacijsko službo zopet popoln red. Zlasti je treba zadovoljiti industrijske delavce, rudarje in železničarje, sicer se utegne izjaloviti vse delo, započeto z 28. oktobrom. Položaj je jako resen, kar se tiče krompirja. Glede žita se more pričakovati zboljšanje. Govornik apelira na poljedelce, naj vrše svoje dolžnosti do skrajnosti. Ob dobri volji onih, ki imajo živila v rokah, bo mogoče izhajati tudi spričo zvišane kvote tako dolgo, da dospe blago iz inozemstva.

Italija »odrešena«.

Zurich, 21. novembra. (Kor. ur.) V včerajšnji otvoritveni seji italijanske zbornice je ministrski predsednik Orlando podal izjavo, v kateri je poudarjal pravičnost te vojne, v kateri je Italija dosegla uresničitev svoje narodnostne enotnosti. Vojaki in državljani so tvorili eno samo armado, in ta je vzdržala eno uro dalj nego sovražnik. To je vsa tajnost naše zmage. Orlando je na to opozarjal na veličino najmlajše italijanske zmage. Trident in Trst in vsa druga imena teh italijanskih mest in selišč so bila naš sen in naša ljubezen. Govornik je izražal zahvalo zaveznikom, ki so ostali Italiji ob strani, na-to je omenjal velike izpremembe, ki bodo iz te vojne nastale v mednarodnem in političnem oziru. Anahronizem Avstro-Ogrske države je izginil. Turčija se je zmanjšala na neštete majhne dele. Posamezni deli Rusije so bili vpostavljeni in odpravil se je največji zločin v zgodovini: razkosanje Poljske. Povsod triumfira princip narodnosti. Sprememba težav odgovarja spremembi vlad. Konec vojske ne najde več onih vo-

jaških avtokracij, ki so vladali ob početku vojne. Ta vojna ima tudi socialni značaj, vendar ni sedaj trenutek, da bi se postavil konkreten reformni program. Govornik omenja nato probleme prehodnega gospodarstva ter že ukrenjene odredbe in pravi: Nikdar ni bilo potrebnije kot ravno v tem času vzdržati socialni red. Sedanji čas ne zahteva nič manj discipline kot vojna. Zmote, vsled katerih smo trpeli, nas morajo obvarovati v bodočnosti pred strahotami vojne, tako, da se bo zdelo vojna bodočim rodovom kot nekaj, kar spada v predzgodovinsko dobo. Pred vsem je treba občutiti in spoznati resnico, da ni na svetu sila vir večje pravice, temveč večjega podvrženja in večjih dolžnosti. Kakor notranje pravo držav manje temelji na sili kot na vesti državljanov, mora ravno tako mednarodno pravo nove dobe temeljiti na vesti sveta. To ni nobena utopija. Mi jo občudujemo v čudežih vedno bolj raširjajoče se intervencije novih sil, ki se principijelna pomožna sredstva, gospodarske sile in celo nacionalne sile vklanjajo spremembam in disciplini kot v delih kake zvezne države. Ta svetovna vest je postala vedno bolj uveljavljen zakon. Vsebuje samo take sile, da si bo podvrgla ves svet. Toda to podvrženje bodočih konfliktov ne more zadostovati za vse prevrate novega časa. To novo in edino mednarodno pravo mora uplivati najtemeljitejši na notranje življenje držav ter se mora pri tem tudi raztegniti na privatno pravo. Vsa ta vprašanja se morajo sedaj preizkusiti. Ogromna produkcija bogastev, ki so v prvi vrsti potrebna za poravnavo nastalih škod in za osvoboditev vseh onih za vojno potratnih energij, morejo samo obstati, ako so pod oblastjo prave socialne pravičnosti. Eksistirati ne sme nobena sila na nobeni strani. Italijanski narod nima po uresničenju svojih narodnostnih aspiracij nobenih imperialističnih smotrov. Spričo plodonosne industrije si bo poizkušal pridobiti častipolno mesto na miren način. Naše bistvene demokratične naprave so združene z vsakim razvojem in vsako izpremembo. Plemenita kri, ki se je prelivala tako obilno, ni tekla zastonj, ako pronikne iz nje misterij odrešitve.

Entente za rusko federalistično državo.

Varšava, 21. novembra. (K. r.) O položaju v Ukrajini je prejel poljski brzojavni urad od diplomatskega kurirja poljske vlade, ki je došel včeraj semkaj, sledeče poročilo: Bivše avstrijske čete v Ukrajini se umikajo v neredu v smeri proti vzhodni Galiciji. Vojaki plenijo, ropajo in požigajo. Nemške čete se pomikajo počasi in v redu proti gornjemu vzhodu. Ententne čete so osvojile Odeso in Sevastopol. Rumunske čete so zasedle Podolijo. Pod pritiskom entente je bil razpuščen ukrajinski kabinet, sestavljen iz samih pristašev Nemčije, in sicer nenadoma brez vsake utemeljitve. V novoustanovljeno vlado so poklicali ruske kadete in oktobriste. To se je dogodilo ponoči 12. t. m. na podlagi odloka hetmana Skoropadskega. Vsa prizadevanja nove vlade merijo na to, vse Ruse združiti na federalistični podlagi. General Denekin, ki je prevzel višje poveljstvo nad ukrajinskimi četami, se pomika v severozapadni smeri. Od entente ima diktatorična pooblastila za Veliko Rusijo. Zastopnik prostovoljne ruske armade je 13. t. m. došel v Kijev, da bi se domenil o vprašanju združenja vseh čet, ki operirajo proti boljševikom. General Krasnov se je s svojo donsko armado postavil na razpolago generalu Dunajku.

Vnemčiji 40 milijonov volilcev.

Berlin 21. novembra. Wolfior urad poroča: Državni tajnik Preiss je izjavil, da vsi člani državne vlade soglašajo v tem, naj se čim prej skliče narodna skupščina. Je-li bo to mogoče do 2. februarja, to je odvisno od tega, če se bo dalo premagati ogromne tehnične ovire, ker se bo volitev udeležilo 40 milijonov volilcev. Glavna naloga narodne skupščine bo, da določi ustavo za mlado ljudsko državo. Odprava dinastičnih ovir je ustvarila predpogoj za ojačenje nemške skupnosti. Narodna skupščina mora pokazati, da je ljudska država v resnici nemška narodna država.

Madžari obečajo narodnostim enakopravnost.

Budimpešta, 21. novembra. (K. u.) Minister za uk in bogočastje Lovasz je izdal odredbo, po kateri naj velja v državnih osnovnih šolah za materin jezik oni, ki ga govori večina učencev kot materin jezik. Jezik manjšine se bo uporabljal za pomožni jezik. — Ta odredba pomenja popolno enakopravnost narodnosti v šolah.

Nemške čete se na Ogrskem.

Berlin, 21. novembra. (K. u.) Z ozirom na nasprotne vesti se ugotavlja, da je general feldmaršal pl. Mackensen pri svojih četah v Sibiriju in da ostane tam, dokler se ne izvrši transport.

Italijani zasedli Inomost.

Dunaj, 21. novembra. Državni urad za armadne zadeve je prejel poročilo, da so ita-

lijanske čete zasedle Inomost. Državni urad za vnanje zadeve je proti zasedbi protestiral.

Revolucionarno gibanje v italijanski mornarici.

Pulj, 21. novembra. Na italijanskih bojnih ladjah v Pulju se je pojavilo revolucionarno gibanje. Moštvo neke velike bojne ladje je odpovedalo pokorščino in je bilo v spremstvu drugih bojnih ladij poslano nazaj v Italijo.

Bivši nemški prestolonaslednik interniran.

Amsterdam, 21. novembra. (K. u.) Kakor poročajo listi, je bivši nemški prestolonaslednik danes dopoldne z gradu Swalmen odpotoval v Oosterland na otoku Wieringen v Zuiderkem morju, da se tam nastani.

Anglija prevzema nemško brodovje.

London, 21. novembra. (K. u.) Kontre-admiral Tyrwitt je danes jutraj, ko je napočil dan, prevzel na svoji poveljniški ladji, 30 milj od Harwicha, prvih 20 podmornikov, ki so mu bili predani. Podmorniki plovejo z lastno posadko v Harwich. — Angleška brezžična postaja poroča, da bodo internirane nemške ladje bržkone v pristanih Scapallow pri orkneyskih otokih.

Delo v Škodovih tovarnah ustavljeno.

Dunaj, 21. novembra. V večjem delu Škodovih tovarn v Pilznu je delo vsled pomanjkanja premoga ustavljeno.

Aprovizacija.

Mast na nove rdeče izkaznice A. Stranke z rdečimi izkaznicami A prejmejo mast v soboto, dne 23. t. m. pri Mühleisnu na Dunajski cesti. Določen je tale red: od 8 do 9 dopoldne štev. 1 do 100, od 9 do 10 štev. 101 do 200, od 10 do 11 štev. 201 do 300, popoldne od 2 do 3 štev. 301 do 400, od 3 do 4 štev. 401 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 20 dkg masti, kar stane 4 krone.

Krompir za III. okraj. Stranke III. okraja prejmejo krompir v soboto, dne 23. t. m. in v ponedeljek, dne 25. t. m. pri Mühleisnu na Dunajski cesti. Določen je tale red: V soboto, dne 23. t. m. dopoldne od 8 do 9 štev. 1 do 140, od 9 do 10 štev. 141 do 280, od 10 do 11 štev. 281 do 420, popoldne od 2 do 3 štev. 421 do 560, od 3 do 4 štev. 561 do 700, od 4 do 5 štev. 701 do 840. V ponedeljek, dne 25. t. m. dopoldne od 8 do 9 štev. 841 do 981, od 9 do 10 štev. 981 do 1120, od 10 do 11 štev. 1121 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 10 kg krompirja, kg stane 80 vin.

Čebula za III. okraj. Stranke III. okraja prejmejo čebulo na zelena nakazila za krompir v soboto, dne 23. t. m. pri Mühleisnu na Dunajski cesti. Določen je tale red: od 8 do 9 štev. 1 do 200, od 9 do 10 štev. 201 do 400, od 10 do 11 štev. 401 do 600, popoldne od 2 do 3 štev. 601 do 800, od 3 do 4 štev. 801 do 1000, od 4 do 5 štev. 1001 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 2 kg čebule, kg stane 1.50 K.

Čebula za IV. okraj. Stranke IV. okraja prejmejo čebulo na zelena nakazila za krompir v ponedeljek, dne 25. t. m. pri Mühleisnu na Dunajski cesti. Določen je tale red: od 8 do 9 štev. 1 do 250, od 9 do 10 štev. 251 do 500, od 10 do 11 štev. 501 do 750, popoldne od 2 do 3 štev. 751 do 1000, od 3 do 4 štev. 1001 do 1250, od 4 do 5 1251 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 2 kg kormpirja, kg stane 1.50 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik

Josip Petecan.

Tisk »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani.

V šoli v Hrastniku ob južni železnici je oddati

mesto hišnika

oziroma šolskega sluge z mesečno plačo 100 K, prostim stanovanjem in prosto kurjavo. Mesto bi bilo posebno pripravno za kakega penzionista.

Ponudbe je takoj poslati ali se osebno zgledati pri okrajnem šolskem svetu v Hrastniku ob južni železnici.

